חומר בקודש פרק שלישי חגיגה כו.

וכן שניסס יולאין. הוחל ומלאו לפנים ושם לא נקח [ב]וממנו לא יקח עוד. וכ"ש קדר נכנס וחבר יולא הוחל וסוף הקדר ליכנס לפנים יחזור החבר הצריך ליקח ויקח: **תנא נאמנין על כלי חרס הדרקין לקדש.** הא דתנן מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס בכלי חרס הדקין אמרו שא"ל בלא הם כלפרשינן לעיל[ג] אבל גסין כגון חבית ליין אין נאמנין אלא בתוך ירושלים כדלקמן. ואמי לא כך שמעתי ולבי מגמגם על שמועתי ששמעתי כשפיהן לר שאין אלבנו נכנס לתוכו וסופיהו שאנו מטהרין אותם אפילו מליאים משקין טמאין: **ואפי' אפיקרסותו כתוכו.** אפי' מלאין משקין שלו שאינו של קדש:

הגבאין שנכנסו לבית וכו'. לקדש ונתרומה קאי ולא לחטאת ונהדיא תניא בתוספתא הגבאים שנכנסו לבית נאמנין לומר לא נגענו על טהרת חטאת ועל טהרת תרומה והא חטאת הוי קדש כדקתני התם ולא אפר חטאת ואפי' עשו קשורה. הכ"ר שמעון:

ובירושלים נאמנין על טהרת כלי חרס הנפים. וכ"ש הדקין וכן תניא בהדיא בירושלמי[ה] נאמנין על טהרת כל הכלים. הר"ר שמעון:

שלא

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ג הי"ח], ב) [לעיל כב: מהלות פ"ה מ"ד, ג) טהרות פ"ז מ"ו, ד) [שם ע"ש], ה) נ"ז שם, ו) יומות כב: כ"ק לד: כ"מ סב. סנהדרין פה.. ז) [נ"ל דדרבה כ"ה בכ"מ וכיומות דרב ספל ובסנהדרין וכב"ק פיקא כדאמר רב פנחס כשפשו כו'] ובכמה דוסמין בש"ס מצינו רבא וכנ"ל כמ"ש הגאון בעל פה"ל וכן מפורש ברש"י סנהדרין פה סוף עמוד ת, ח) [כ"ק פב: זכחים לו.], ט) נדה לב. י) ביצה יא., כ) נ"ל ממנו, ל) [דף כה: ד"ה מן המודיעין], מ) [פ"ג הי"ב], נ) [תוספתא פ"ג הי"ב], ס) בש"ס הגירסא המפקפק וכן הוא בכ"מ פ"ח מהל' ממאתי מקבר ומושב הלי ו, ע) [לעיל כב:], פ) בש"ס: וכירושלים.

תורה אור השלם

1. וְאֵסֹף כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הָעִיר כְּאִישׁ אֶחָד חֲבֵרִים:

שופטים כ יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומסכלת והא ר' יהודה: (ב) ש"י ד"ה עמלה הוא וכו' מתא ליה נמלי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' רב' יוחנן אמר אפי' מלאים ואפי' אפיקרסותו לתוכו. נ"ב עי' פרש"י ומ"ש בזה בספר עורי אזן בד"ה ואפילו אפיקרסותו וכו':

רבינו חננאל

תנא נאמנין על כלי חרס הדקין לקדש אמר ר"ל והוא שניטלין בידו אחת וריקנין אבל מליאין לא כלומר אינם נאמנים ור' יוחנן אמר אע"פ שאינן ניטלין בידו אחת ובין מליאין ובין ריקנין ואפי' אפיקרסותו לתוכן נאמנין אמר רבה אע"ג [ב] דר"ל אמר אין נאמנין על כלי חרס מליאין [מודה] היה במשקין עצמן שהן טהורין ואל תחמה שהרי לגין טמא טומאת שבעה ומשקין טהורין. ג) קודם לגיהה שבעים יום נאמן אמר אבי ש"מ דיטרח אריסא מקמי הנהות אגולפי שבעים יום: **מתני'** הגבאים שנכנסו לתוך הבית נאמנים לומר לא נגענו. אוקימנא בדאיכא נכרי בהדייהו כדתנן אם יש נכרי נאמן לומר נכנסנו אבל לא נגענו מ"ט ר' יוחנן ור' אלעזר חד א' אימת נכרי עליהן וחד אמר אימת מלכות עליהן. מאי בינייהו איכא בינייהו נכרי שאינו חשוב דלית להו אימה. והא דתנינן הגבאין שנכנסו לתוך הבית כולו טמא אוקימנא בדליכא נכרי בהדייהו. דכיון דלית אימתה דחד עלייהו נגעו בכל כלים שבבית. וכן הנגבים שהחזירו את הכלים נאמנים לומר לא נגענו זולתם. דווקא שהחזירו הא לא החזירו כל הבית טמא ומקשינן עלה כל הבית טמא ורמינהו הנגבים שנכנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום רגלי נגבים הנה אע"פ שלא החזירו הכלים הבית טהור כלומר אינו טמא. ופריק רב פנחס בנגבים שבאו לגנוב ועשו תשובה ולא גנבו כלום. ואמרינ' כשם שלא נגבו לא נגעו ואין טמא אלא מקום מגע רגליהם ודאי דאי אפשר לעבור אא"כ נגעו ומשום שעשו

וכן שניסס יולאין. הוחל ומלאו לפנים ושם לא נקח [ב]וממנו לא יקח עוד. וכ"ש קדר נכנס וחבר יולא הוחל וסוף הקדר ליכנס לפנים יחזור החבר הצריך ליקח ויקח: **תנא נאמנין על כלי חרס הדרקין לקדש.** הא דתנן מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס בכלי חרס הדקין אמרו שא"ל בלא הם כלפרשינן לעיל[ג] אבל גסין כגון חבית ליין אין נאמנין אלא בתוך ירושלים כדלקמן. ואמי לא כך שמעתי ולבי מגמגם על שמועתי ששמעתי כשפיהן לר שאין אלבנו נכנס לתוכו וסופיהו שאנו מטהרין אותם אפילו מליאים משקין טמאין: **ואפי' אפיקרסותו כתוכו.** אפי' מלאין משקין שלו שאינו של קדש:

ואל אמאמר. שכל דברי חכמים כך הן שהרי שמעתי אלבל כלי חרס המליל את המשקין שבתוכו ואין מגיל כל כלי שטף שהלגין טמאין טומאת שבעה והמשקין טהורין: **מתני' הנגאין.** ישראל שהן נבאין למלך נכרי לנבות מיד ישראל גולגליות ומסין ואדנויות: **שנכנסו לתוך הבית.** לעבוט עבוטו וכן הגנבים שגנבו כלי חרס והחזירום: **נאמנים לומר.** שלא נגעו לתוכו לקדש נאמנין אבל לא לתרומה דכולה מתני' אחומר בקדש ממרומה קימא ונהדיא שניו בתוספתא[ד] הגבאין שנכנסו לתוך הבית נאמנין על טהרת חטאת ואין נאמנין על טהרת תרומה והאי חטאת בשר קדש ולא אפר חטאת דתרומה התם אף אם עשו תשובה דשין בטומאה היו: **וירושלים נאמנין כו'.** מפרש בגמרא: **גמ' כל הבית כולו טמא.** כל כלי הבית טמאין שחוקה הגבאין ממשמשין בכלים: **אימא נכרי בהדייהו.** אין נאמנין לומר לא נגענו דמרתמה אם לא יתפסו כל הבית: **אימא נכרי עליהם.** פן יעניסם בגוף או בממון: **אימא מלכות.** שמא יגשין עליהן נכרי אבל המלך: **נכרי שאינו חשוב.** אימתו ליכא אימת מלכות אימא: **אלא מקום דריסת רגלי הגנבים.** מ"מ דריסתו מיהא טמא וכ"ש כלים שגנבו והחזירו: **כשעשו תשובה.** ומחמת תשובה החזירום הלכך לא משקרי: **על כלי חרס הנפין.** וכ"ש הדקין ונהדיא תניא[ו] בירושלים נאמנין על טהרת כל הכלים לקדש: **וכל כך למה.** מהדר אף על הדקים מן המודיעים ולפנים: **שאין עושין בכשונות בירושלים.** לא לדקים ולא לנפין ומיהו דדקים הולכך לאנשי ירושלים שכל יחיד ויחיד נפכו בביתו לכך הוסיפו להן טהרה ליחידים מגבול מודיעים אבל בעלי הלשכה[ה] המוסדרין נפכים לגבור די להם בנכנסין לתוך העיר ולשם בלבד האמינום על החביות. מ"ג יחידים לרבים לדקים אף לגישול שלמיהן יום יום: **ויאסף כל איש ישראל וגו'.** נפלגם בגבעה: **בכתוב עשאן חברים.** ורגל שעת אפיקה הוא: **מתני' הפותח את חביתו.** חבר שפתח את חביתו למכור יין בירושלים ברגל וכל הבא ליקח ממשמש ואף עמי הארץ ממשמשים: **לא יגמור.** אחר הרגל אע"פ שברגל הן טהורין לא שטהרתן טהרה אלא שברגל הכל חברים אבל לאחר הרגל מגעו טמא למפרע כדאמר במתני' עבר הרגל מטבילין כלי העזרה מפני שנגעו בהן ע"ה ברגל: **רבי יהודה אומר יגמור.** וטעמא מפ' במסכת ביצה (דף יח:) ג' דברים הומרו סופן משום תחילתם וזה כמו כן שאם אתה אומר לא יגמור אף הוא לא יתחיל ואין מזון מצוי לעולי רגלים: **גמ' מהו שיגיענה כו'.** אליבא דרבנן בעי לה: **אטו הא הידרא.** כל ימי הרגל לא ממשמשו בה הכל והתנא ברגל: **טמאה היא.** למפרע ואחר אינו רשאי לאכול דבר שהוא טמא לעולם. וי"מ אותה בע"ה ואי אפשר לומר בע"ה לא יגמור דמי ליית לן והלא אומר שלן טמא ושלי טהור[ו] ומאלא לו מתכירו הרבה שימכור להם ואם כא לאסור שלא יקחו חברים ממנו יקחו ולא יקחו מיבעי ליה ועוד דאמר במסכת ביצה שזו היא אחד מג' דברים שהותרו סופן משום תחילתן ואי בע"ה אפי' לא שרית ליה לגמור ניחא[ז] במאי דמזכין ברגל: ה"ג מאי לאו תנאי היא לא הא דקתני יניחנה ר' יהודה והא דתני לא יניחנה רבנן ודסברא מאי לאו תנאי היא ואליבא דרבנן ותפשטו בעיא לעיל דפליגתא דתנאי היא: **מתני' מעבירין על טהרת עזרה.** מעבירין את הכלים ממקומן ולהטבילן ולטהר את העזרה מטומאת ע"ה שנגעו בהן ברגל שאע"פ שנשאם הכתוב חברים ברגל לא מפני שטהורין הן הלכך לאחר הרגל מגען טמא למפרע: **מפני כבוד הבית.** שהיו הכהנים צריכין להתעסק אים בביתו בצרכי שבת: **אף לא ליום החמישי.** אם עבר הרגל ליום חמישי אין מטבילין אותן עד לאחר השבת: **גמ' לפי שאין הכהנים פנויין.** במועלי יום טוב להטבילן שטרודין להוליא הדשן שעל המזבח שקאמלע המזבח שקיבלו שם כל יומות הרגל. כל דשן של מערכה: **מתני' ואומרים להם.** להכהנים ע"ה ברגל: **חזרו שלא תגעו בשלחן.** שלא יוכלו להטבילו לאחר הרגל שאי אפשר לסלקו ממקומו דכתיב ביה לחם פנים לפני תמיד (שמות כה): טעונין

אם שניהן יוצאין כלחוץ אמר אביי אף אנן נמי תנינא הקדר שמכר את הקדירות ונכנס לפנים מן המודיעים טעמא דלפנים מן המודיעים הא מודיעים גופה לא מהימן אימא סיפא יצא אינו נאמן הא מודיעים גופה נאמן אלא לאו ש"מ כאן בקדר יוצא וחבר נכנס כאן בששניהן יוצאין או שניהן נכנסין שמע מינה [ה]תנא נאמנין בכלי חרס הדקין לקודש אמר ר"ל והוא שניטלין בידו אחת ור' יוחנן אמר אפי' שאין ניטלין בידו אחת אמר ר"ל לא שנו אלא ריקנין אבל מלאין לא [א] ורבי יוחנן [ו]אמר אפי' מלאים ואפילו אפיקרסותו לתוכו ואמר רבא [ז]ומודה ר' יוחנן במשקין עצמן שהן טמאין ואל תתמה [ח]שהרי לגין מלא משקין לגין טמאין טומאת שבעה ומשקין טהורין: **מתני'** הגבאין שנכנסו לתוך הבית וכן הגנבים שהחזירו את הכלים נאמנין לומר לא נגענו ובירושלים נאמנין על הקודש ובשעת הרגל אף על התרומה: **גמ'** ורמינהי [ט]הגבאין שנכנסו לתוך הבית הבית כולו טמא [י]ל"ק הא דאיכא נכרי בהדייהו הא דליכא נכרי בהדייהו דתנן [יא]אם יש נכרי עמהן נאמנין לומר לא נכנסנו אבל אין נאמנים לומר נכנסנו אבל לא נגענו וכי איכא נכרי בהדייהו מאי הוי ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמר [יב]אימת נכרי עליהן וחד אמר אימת מלכות עליהן מאי בינייהו איכא בינייהו נכרי שאינו חשוב: [יג]וכן הגנבים שהחזירו את הכלים: ורמינהי [יד]הגנבים שנכנסו לתוך הבית אינו טמא אלא מקום דריסת רגלי הגנבים [טו]אמר רב פנחס משמיה [טז](דרב) [יז]כשעשו תשובה דיקא נמי דקתני שהחזירו את הכלים ש"מ: [יח]ובירושלים נאמנין על הקודש: [יט]תנא נאמנין על כלי חרס גסין לקודש וכל כך למה [כ]שאין עושין כבשונות בירושלים: [כא]ובשעת הרגל אף על התרומה: מנהני מילי אמר רבי יהושע בן לוי [כב]דאמר קרא [כג]ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים הכתוב עשאן כולן חברים: **מתני'** [כד]הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו על גב הרגל ר' יהודה אומר יגמור וחכ"א [כה]לא יגמור: **גמ'** יתיב ר' אמי ורבי יצחק נפחא אקילעא דר' יצחק נפחא פתח חד ואמר מהו שיניחנה לרגל אחר א"ל אידך יד הכל ממשמשין בה ואת אמרת יניחנה לרגל אחר א"ל אטו עד האידנא לאו יד הכל ממשמשין בה א"ל הכי השתא בשלמא עד האידנא טומאת עם הארץ ברגל רחמנא טהרה אלא השתא טמאה היא נימא כתנאי דתני חדא יניחנה לרגל אחר ותניא אידך לא יניחנה לרגל אחר מאי לאו תנאי היא לא הא דקתני יניחנה ר' יהודה והא דקתני לא יניחנה רבנן ותסברא [כו]הא רבי יהודה יגמור קאמר אלא הא דקתני לא יניחנה רבי יהודה והא דקתני יניחנה רבנן ומאי לא יניחנה שאין צריך להניחה: **מתני'** משעבר הרגל מעבירין על טהרת העזרה עבר הרגל ליום ששי לא היו מעבירין מפני כבוד השבת רבי יהודה אומר אף לא ביום ה' שאין הכהנים פנויין: **גמ'** תנא שאין הכהנים פנויין מלהוציא בדשן: **מתני'** כיצד מעבירין על טהרת עזרה [כז]מטבילין את הכלים שהיו במקדש ואומרין להם הזהרו שלא

[כח]אותה שאני זה הרגל עצמו דהא טומאת עם הארץ ברגל ההיא רחמנא טהריה הא השתא טמאה היא ואתינן לאוקומה כתנאי ודתינן לה ואסיקנא ההיא תנא דתני יניחנה לרגל אחר לרבנן היא והא דתני לא יניחנה לר' יהודה היא ומאי לא יניחנה כלומר אין צריך להניחה אלא יגמור וישהה את טולה: **ירושלמי** ר' חנניה בשם ר' יוחנן התירו סופן משום תחילתן שאם אותה אומר לא יגמור אף הוא אינו פותח ונמצא ממעט בשביתת הרגל: **מתני'** משעבר הרגל

עין משפט נר מצוה

נב א ב מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ה:
נג ג ד מיי' שם פי"ב הלכה יב:
נד ה ו מיי' שם הלכ' יד:
נה ז ח מיי' שם פי"ח הלכה ה:
ט (מיי' פ"ז מהלכות כלי המקדש הלכה יד):
נו י מיי' פי"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלי ט:
נז כ מיי' שם הלי י:
נח ל מיי' שם הלי יא:

מוסף רש"י

שאין עושין כבשונות בירושלים. משום קוטרת (עשן שמשחיר את המחוה ונגמלי הוא) כדלמרינן בנגעים קמא (נגעים פ"ב), דאמר קרא ויאסף וגו'. ומיהיב שמעינן בכל זמן שישראל נאספים למקום אחד קרי להו חברים, והגל הייט לשיפה (נדה לד:). הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו. חבר כשהתחיל למכור יינו לא כלבו לעולי רגלים בהגל וממשמשי בה יד הכל וטומאת עם הארץ ברגל טהרה כל יומת הרגל ומכה שנאמר לאחר הרגל נתלקח ר' יהודה וחכמים, ר' יהודה אומר יגמור. ומיבעיה לאחרים לא יכנסו ולכל אדם ויזכר שלא יגע עם הארץ עוד, וחכמים אומרים לא יגמור. ולא יתכרנה עוד משום דטמאת ברגל ממנע עם הארץ, ומכי דכל יומת הרגל אשתמלאי שלא לבישם, מיהו לאחר הרגל חלה למפרע (ביצה יא:).

רבינו חננאל (המשך)

תשובה אין אנו מחזיקין אותם בזה הדרך וכן נמי נגבים השנים במשנתנו אינן נאמנים אלא אם עשו תשובה אבל אם לא עשו תשובה בין אלו ובין אלו הבית כולו טמא. דחיישינן דלמא עברי עלייהו ונגעו בהן כדי לגנבן ונטרדו או לקחו טובים מהן והניחו אלו שלא יכלו לעמסן כולן כאחת. ואמרינן דיקא נמי דקתני במתניתין שהחזירו את הכלים ש"מ כשעשו תשובה ש"מ: וביורושלים נאמנים על הקדש תנא נאמנין על כלי חרס הנפין בירושלים. לפי שאין עושין כבשונות בירושלים ומשום הכי מזדהרי ומנטרי להון לפיכך לא גזרו בהו טומאה מספק. ובשעת הרגל נאמנין אף על התרומה מנא הני מילי אריב"ל דאמר קרא ויאסף כל איש ישראל העירה כאיש אחד חברים הכתוב עשה לכל ישראל בשעת אספתן כאחד אפי' את עמי הארץ עשה אותן חברים: **מתני'** הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו ברגל פי' כדי למכור ונשאר לו אחר הרגל ר' יהודה אומר יגמור וחכ"א לא יגמור ומיבעיא לן אליבא דחכמים דאמרי לא יגמור מהו שיניחנה לרגל אחר ודחינן יד הכל ממשמשין בה כלומר נגעו בה עמי הארץ ויניחנה לרגל אחר וא"ת אי הכי ברגל עצמו האיך שותין

הכלים נאמנים לומר לא נגענו זולתם. דווקא שהחזירו הא לא החזירו כל הבית טמא ומקשינן עלה כל הבית טמא ורמינהו הנגבים שנכנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום רגלי נגבים הנה אע"פ שלא החזירו הכלים הבית טהור כלומר אינו טמא. ופריק רב פנחס בנגבים שבאו לגנוב ועשו תשובה ולא גנבו כלום. ואמרינ' כשם שלא נגבו לא נגעו ואין טמא אלא מקום מגע רגליהם ודאי דאי אפשר לעבור אא"כ נגעו ומשום שעשו

[א] גי' רבינו הוא לגיסוף מגי' דלמשקין הן טהורין אף לגי' ובירסקו מיכרחיה מהרלאיה שהנחת רבה מלגין ודיר"ק. [ב] דברי רבינו אלו עד המשנה ש"ש לעיל דף כ"ה ע"ב.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com